Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

5. května 2022 *

„Řízení o předběžné otázce – Článek 20 SFEU – Občanství Evropské unie – Občan Unie, který nikdy nevyužil práva volného pohybu – Žádost o pobytovou kartu rodinného příslušníka, který je státním příslušníkem třetí země – Zamítnutí – Povinnost občana Unie mít dostatečné prostředky – Povinnost manželů žít společně – Nezletilé dítě, které je občanem Unie – Vnitrostátní právní předpisy a praxe – Skutečné využití podstatné části práv přiznaných státním příslušníkům Unie – Zbavení“

Ve spojených věcech C-451/19 a C-532/19,

jejichž předmětem jsou dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Vrchní soud Kastilie-La Mancha, Španělsko) ze dne 29. dubna 2019 a ze dne 17. června 2019, došlými Soudnímu dvoru dne 12. června 2019 a 11. července 2019, v řízeních

Subdelegación del Gobierno en Toledo

proti

XU (C-451/19),

QP (C-532/19),

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení C. Lycourgos (zpravodaj), předseda senátu, S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi a O. Spineanu-Matei, soudci,

generální advokát: P. Pikamäe,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za španělskou vládu původně M. J. Ruiz Sánchez a S. Jiménez Garcíou, poté M. J. Ruiz Sánchez, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: španělština.

– za Evropskou komisi J. Baquero Cruzem a E. Montaguti, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 13. ledna 2022,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článku 20 SFEU.

2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů mezi Subdelegación del Gobierno en Toledo (subdelegace vlády v Toledu, Španělsko) (dále jen „subdelegace“) a v prvním případě XU a ve druhém případě QP týkajících se toho, že subdelegace zamítla žádosti, aby XU a QP získali pobytovou kartu jakožto rodinní příslušníci občana Unie.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 2 směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. 2003, L 251, s. 12; Zvl. vyd. 19/06, s. 224) stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[…]

c) ‚osobou usilující o sloučení rodiny‘ státní příslušník třetí země, který oprávněně pobývá v členském státě a žádá o sloučení rodiny nebo jehož rodinní příslušníci žádají o sloučení rodiny za účelem jeho následování;

[…]“

4 Článek 3 této směrnice stanoví:

„1. Tato směrnice se použije, pokud je osoba usilující o sloučení rodiny držitelem povolení k pobytu vydaného členským státem s dobou platnosti alespoň jeden rok, lze odůvodněně předpokládat, že získá právo trvalého pobytu, a pokud jsou členové jeho rodiny státními příslušníky třetí země s jakýmkoliv právním postavením.

[…]

3. Tato směrnice se nevztahuje na rodinné příslušníky občana Unie.

[…]“

5 Článek 4 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy povolí vstup a pobyt níže uvedených rodinných příslušníků podle této směrnice a s výhradou dodržení podmínek uvedených v kapitole IV, jakož i v článku 16:

[…]

c) nezletilých dětí osoby usilující o sloučení rodiny včetně dětí osvojených, pokud má osoba usilující o sloučení rodiny děti v opatrování a děti jsou na ní závislé. Členské státy mohou povolit sloučení s dětmi, které jsou zároveň v opatrování jiného opatrovníka, za předpokladu, že druhý opatrovník k tomu poskytne souhlas;

[…]“

Španělské právo

6 Článek 32 Ústavy stanoví:

„1. Muž a žena mají právo uzavřít manželství při plné právní rovnosti.

2. Zákon upravuje formy manželství, věk a způsobilost k uzavření manželství, práva a povinnosti manželů, příčiny rozluky a zániku a jejich účinky.“

7 Článek 68 Código Civil (občanský zákoník) stanoví:

„Manželé jsou povinni žít společně, být si věrni a vzájemně si pomáhat. Kromě toho jsou povinni dělit se o domácí povinnosti a péči o předky, potomky a jiné osoby svěřené do jejich péče.“

8 Článek 70 tohoto zákoníku stanoví:

„Manželé vzájemnou dohodou určí místo společné domácnosti a v případě neshody rozhodne soud, který přihlédne k zájmu rodiny.“

9 Článek 110 uvedeného zákoníku stanoví:

„I v případě, že otec a matka nevykonávají rodičovskou zodpovědnost, jsou povinni pečovat o své nezletilé děti a starat se o jejich vyživování.“

10 Článek 154 občanského zákoníku zní následovně:

„Na nezletilé osoby, které nebyly zplnoletněny, se vztahuje rodičovská zodpovědnost rodičů.

[…]“

11 Článek 1 Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo (královské nařízení 240/2007 o vstupu, volném pohybu a pobytu občanů členských států Evropské unie a jiných států, které jsou smluvními stranami

Dohody o Evropském hospodářském prostoru, ve Španělsku) ze dne 16. února 2007 (BOE č. 51 ze dne 28. února 2007), ve znění použitelném na spory v původních řízeních (dále jen „královské nařízení 240/2007“), stanoví:

„1. Toto královské nařízení stanoví podmínky pro výkon práva státních příslušníků jiných členských států Evropské unie a jiných států, jež jsou smluvními stranami Dohody o Evropském hospodářském prostoru, na vstup na území a vycestování z něj, na volný pohyb, pobyt, trvalý pobyt a práci ve Španělsku, jakož i omezení výše uvedených práv z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví.

2. Ustanoveními tohoto královského nařízení nejsou dotčena ustanovení zvláštních právních předpisů a mezinárodních smluv, jejichž je [Španělské království] smluvní stranou.“

12 Článek 2 tohoto královského nařízení stanoví:

„Toto královské nařízení se za podmínek v něm stanovených použije rovněž na níže uvedené rodinné příslušníky státního příslušníka jiného členského státu Evropské unie nebo jiného státu, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, bez ohledu na jejich státní příslušnost, kteří jej doprovázejí nebo následují:

a) manžel nebo manželka, nebyla-li uzavřena dohoda či vydáno rozhodnutí o neplatnosti, rozvodu nebo rozluce jejich manželství;

[…]

c) jejich potomci v přímé linii a potomci manžela či manželky nebo registrovaného partnera či partnerky, kteří jsou mladší 21 let, případně dosáhli tohoto věku a jsou na uvedeném rodiči závislí nebo jsou nesvéprávní, nebyla-li uzavřena dohoda či vydáno rozhodnutí o neplatnosti, rozvodu nebo rozluce manželství nebo nebyl-li zrušen zápis registrovaného partnerství;

[…]“

13 Článek 7 uvedeného královského nařízení stanoví:

„1. Každý občan Unie nebo státní příslušník jiného státu, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, má právo pobývat na území španělského státu po dobu delší než tři měsíce, pokud:

[…]

b) má pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestali zátěží pro španělský systém sociální pomoci, a jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou ve Španělsku kryta všechna rizika; nebo

[…]

d) je rodinným příslušníkem doprovázejícím nebo následujícím občana Unie nebo jiného státu, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, který splňuje podmínky uvedené v písmenech a), b) nebo c).

2. Právo pobytu stanovené v odstavci 1 se vztahuje rovněž na rodinné příslušníky, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu, pokud doprovázejí nebo následují ve Španělsku občana Unie nebo jiného státu, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, za předpokladu, že tento občan splňuje podmínky stanovené v odst. 1 písm. a), b) nebo c).

[…]

7. Dostatečné prostředky na obživu nelze stanovit přesnou částkou, ale je třeba přihlédnout k osobní situaci státních příslušníků členského státu Evropské unie nebo jiného státu, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru. Tato částka nesmí být v žádném případě vyšší než úroveň finančních prostředků, pod níž jsou španělským občanům vypláceny dávky sociální podpory, nebo než minimální částka dávek sociálního zabezpečení.“

14 Článek 8 odst. 1 téhož královského nařízení stanoví:

„Rodinní příslušníci státního příslušníka členského státu Evropské unie nebo jiného státu, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, uvedení v článku 2 tohoto královského nařízení, kteří sami nejsou státními příslušníky některého z těchto států, avšak takového státního příslušníka doprovázejí nebo následují, mohou pobývat ve Španělsku po dobu delší než tři měsíce a mají povinnost požádat o ‚pobytovou kartu rodinného příslušníka občana Unie‘ a získat ji.“

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

Věc C-451/19

15 XU, který má venezuelskou státní příslušnost, se narodil dne 19. září 2001 ve Venezuele. Matka XU, venezuelská státní příslušnice, je držitelkou *Tarjeta de Residencia Comunitaria* (pobytová karta Společenství) a od roku 2004 žije se svým dítětem ve Španělsku.

16 Dne 20. ledna 2011 jí venezuelský soud pro rodinné záležitosti XU svěřil do výlučné péče.

17 Dne 6. září 2014 matka XU uzavřela v El Viso de San Juan (Španělsko) manželství se španělským státním příslušníkem, který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu v rámci Unie.

18 Manželé žijí společně od 12. prosince 2008 v El Viso de San Juan. Dne 24. července 2009 se z jejich svazku narodilo dítě španělské státní příslušnosti.

19 Dne 28. září 2015 podal nevlastní otec XU žádost o vydání dočasné pobytové karty rodinného příslušníka občana Evropské unie ve prospěch XU v souladu s čl. 2 písm. c) královského nařízení 240/2007.

20 Tato žádost byla zamítnuta z důvodu, že nevlastní otec XU neprokázal, že má dostatečné prostředky pro sebe a své rodinné příslušníky, jak vyžaduje článek 7 královského nařízení 240/2007. Byla zohledněna pouze hospodářská situace nevlastního otce XU.

21 Dne 28. ledna 2016 potvrdila subdelegace zamítnutí žádosti podané nevlastním otcem XU. Proti tomuto zamítavému rozhodnutí podal nevlastní otec žalobu k Juzgado de lo Contencioso-Administrativo no 1 de Toledo (provinční správní soud č. 1 v Toledu, Španělsko).

22 Tento soud jeho žalobě vyhověl, neboť měl za to, že článek 7 královského nařízení 240/2007 se na projednávaný případ nevztahuje, jelikož nevlastní otec XU nikdy nevyužil svého práva volného pohybu v rámci Unie.

23 Subdelegace podala proti rozsudku vydanému uvedeným soudem odvolání k předkládajícímu soudu.

24 Tento soud zdůrazňuje, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) v rozsudku ze dne 1. června 2010 rozhodl, že královské nařízení 240/2007 se vztahuje na španělské státní příslušníky, ať již využili práva volného pohybu na území Unie, či nikoli, a na jejich rodinné příslušníky, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí.

25 Klade si otázku, zda článek 20 SFEU nebrání španělské praxi, která ukládá španělskému státnímu příslušníkovi, který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu v rámci Unie a který si přeje získat povolení k pobytu pro dítě, státního příslušníka třetí země, své manželky, která je sama státní příslušnicí třetí země a má dítě ve výlučné péči, povinnost prokázat, že má pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné finanční prostředky, aby se nestali zátěží pro systém sociální pomoci a pojištění pokrývajícího zdravotní rizika. Konkrétně uvedený soud uvádí, že tento automatický požadavek, kdy není možné se přizpůsobit zvláštním situacím, by mohl být v rozporu s tímto článkem 20, kdyby vedl k tomu, že by tento španělský státní příslušník musel opustit území Unie.

26 Předkládající soud má přitom za to, že s ohledem na španělskou právní úpravu použitelnou na manželství by tomu tak mohlo být. Zdůrazňuje totiž, že právo na společný život vyplývá z minimálního obsahu článku 32 Ústavy. Mimoto články 68 a 70 občanského zákoníku stanoví, že manželé jsou povinni žít společně, být si věrni a pomáhat si a vzájemnou dohodou určí místo společné domácnosti. Povinnost manželů žít společně stanovená ve španělském právu se liší od pouhého rozhodnutí z hlediska vhodnosti nebo pohodlí.

27 Podle předkládajícího soudu by mohlo dojít k tomu, že by nebylo možné tyto povinnosti dodržet, kdyby oprávněný pobyt nezletilého dítěte manžela či manželky španělského občana, jsou-li státními příslušníky třetí země, závisel na hospodářských kritériích. Nepřiznání práva pobytu XU by jeho nevlastnímu otci uložilo povinnost opustit území Unie se svou manželkou, jako jediný způsob splnění povinnosti soužití manželů stanovené vnitrostátním právem. K učinění tohoto závěru není nutné, aby bylo možné soudní cestou donutit manžele žít společně.

28 Kromě toho odchod XU a jeho matky z území Unie by fakticky uložil nejen jejímu manželovi, ale také nezletilému dítěti, španělskému státnímu příslušníkovi narozenému z jejich svazku, aby opustili území Unie jako celek, aby rodiče mohli v souladu s články 110 a 154 občanského zákoníku společně vykonávat rodičovskou zodpovědnost ke svému dítěti a splnit vyživovací povinnost.

29 Kromě toho má předkládající soud za to, že s článkem 20 SFEU je každopádně v rozporu španělská praxe spočívající v automatickém odmítnutí sloučení rodiny v případě státního příslušníka třetí země a španělského státního příslušníka, který nikdy nevyužil práva volného pohybu, pouze z důvodu, že posledně uvedený státní příslušník nemá dostatečné prostředky, aniž orgány zkoumaly, zda mezi tímto občanem Unie a státním příslušníkem třetí země existuje vztah závislosti takové povahy, že v případě odmítnutí udělení odvozeného práva pobytu posledně uvedenému by uvedený občan Unie byl fakticky nucen opustit území Unie jako celek.

30 Předkládající soud má za to, že subdelegace odmítla vydat XU pobytovou kartu pouze z důvodu, že manžel jeho matky nemá dostatečné prostředky, aniž přezkoumala zvláštní okolnosti dotčeného manželství, které prokazují profesní začlenění a silnou integraci ve Španělsku všech rodinných příslušníků, zvláště XU, který dlouhodobě pobývá na španělském území, kde absolvuje v plném rozsahu školní docházku.

31 Za těchto podmínek se Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Vrchní soud Kastilie-La Mancha, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Může s ohledem na článek 68 občanského zákoníku, který stanoví povinnost manželů žít společně, povinnost, na jejímž základě musí španělský státní příslušník, který nevyužil svého práva volného pohybu, splňovat požadavky uvedené v čl. 7 odst. 1 královského nařízení 240/2007 pro přiznání práva pobytu podle čl. 7 odst. 2 [tohoto královského nařízení] nezletilému dítěti jeho manželky, jež jsou oba státními příslušníky třetí země, představovat při nesplnění těchto požadavků porušení článku 20 SFEU, pokud by v důsledku odepření práva pobytu byl španělský státní příslušník nucen opustit území Unie jako celku?

2) Každopádně bez ohledu na výše uvedené, jakož i na odpověď na předchozí otázku, brání s ohledem na judikaturu Soudního dvora, mimo jiné na rozsudek ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii) (C-82/16, EU:C:2018:308), článek 20 SFEU takové praxi španělského státu, která spočívá v automatickém uplatňování ustanovení článku 7 královského nařízení 240/2007 a neudělení povolení k pobytu občanovi třetí země, jenž je nezletilým dítětem manželky, státní příslušnice třetí země, občana Unie, který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu (manželé, kteří spolu mají nezletilé dítě španělské státní příslušnosti, jenž také nikdy nevyužilo svého práva volného pohybu), pouze z toho důvodu, že občan Unie nesplňuje požadavky stanovené v tomto článku, aniž bylo konkrétně a individuálně posouzeno, zda mezi tímto občanem Unie a státním příslušníkem třetí země existuje takový vztah závislosti, v důsledku kterého – z jakéhokoli důvodu a s ohledem na konkrétní okolnosti – by se v případě odepření práva pobytu státnímu příslušníkovi třetí země nemohl občan Unie odloučit od svého rodinného příslušníka, jenž je na něm závislý, a musel by opustit území Unie, a to tím spíše v případě, kdy španělský občan a jeho manželka, státní příslušnice třetí země, jsou rodiči nezletilého dítěte španělské státní příslušnosti, které by rovněž mohlo být nuceno opustit území Španělska spolu se svými rodiči?“

Věc C-532/19

32 Dne 25. září 2015 uzavřel QP, státní příslušník Peru, manželství se španělskou státní příslušnicí, která nikdy nevyužila práva volného pohybu v rámci Unie. QP a jeho manželka jsou rodiči dcery španělské státní příslušnosti, narozené dne 11. srpna 2012.

33 Dne 2. října 2015 podal QP žádost o vydání pobytové karty rodinného příslušníka občana Unie, k níž přiložil mimo jiné pracovní smlouvu své manželky na dobu neurčitou, jakož i výplatní pásky.

34 V průběhu šetření věci připomněla subdelegace existenci tří odsouzení v trestních řízeních proti QP ze dne 7. září, 25. října a 16. listopadu 2010, přičemž první a třetí se týká řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a druhé se týká řízení pod vlivem alkoholu, a vyzvala jej, aby předložil vyjádření, což učinil.

35 Dne 14. prosince 2015 zamítla subdelegace žádost QP z důvodu, že nebyly splněny podmínky stanovené královským nařízením 240/2007, jelikož dotyčný nemá ve Španělsku čistý trestní rejstřík a jeho manželka nemá dostatečné finanční prostředky pro sebe a své rodinné příslušníky. Subdelegace zohlednila pouze příjmy manželky QP.

36 Dne 1. února 2016 potvrdila subdelegace zamítnutí žádosti podané QP. Proti tomuto rozhodnutí podal QP žalobu k Juzgado de lo Contencioso-Administrativo no 2 de Toledo (provinční správní soud č. 2 v Toledu, Španělsko), jenž jeho žalobě vyhověl.

37 Subdelegace podala proti rozsudku vydanému tímto soudem odvolání k předkládajícímu soudu.

38 Tento soud zdůrazňuje, že odepření přiznání práva pobytu QP by přinutilo jeho manželku k tomu, aby opustila území Unie, neboť by se jednalo o jediný způsob, jak zajistit účinnost práva a povinnosti společného soužití stanovených španělským právem.

39 Předkládající soud má kromě toho za to, že subdelegace zamítla žádost QP z důvodu, že jeho manželka nemá dostatečné prostředky, aniž zkoumala zvláštní okolnosti dotčeného manželství. Španělský stát vychází výlučně a automaticky z nedostatku prostředků, které má španělský státní příslušník na živobytí, aby odmítl udělit státnímu příslušníkovi třetí země pobytovou kartu jakožto rodinnému příslušníkovi občana Unie, což by jako takové mohlo být považováno za praxi, která je v rozporu s článkem 20 SFEU.

40 Za těchto podmínek se Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Vrchní soud Kastilie-La Mancha, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Může s ohledem na článek 68 občanského zákoníku, který stanoví povinnost manželů žít společně, povinnost, na jejímž základě musí španělský státní příslušník, který nevyužil svého práva volného pohybu, splňovat požadavky uvedené v čl. 7 odst. 1 královského nařízení 240/2007 pro přiznání práva pobytu podle čl. 7 odst. 2 [tohoto královského nařízení] jeho manželovi či manželce, kteří jsou státními příslušníky třetí země, představovat při nesplnění těchto požadavků porušení článku 20 SFEU, pokud by v důsledku odepření práva pobytu byl španělský státní příslušník nucen opustit území Unie jako celku?

2) Každopádně bez ohledu na výše uvedené, jakož i na odpověď na první otázku, brání s ohledem na judikaturu Soudního dvora, mimo jiné na rozsudek ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii) (C-82/16 [EU:C:2018:308]), článek 20 SFEU takové praxi španělského státu, která spočívá v automatickém uplatňování ustanovení článku 7 královského nařízení 240/2007 a neudělení povolení k pobytu rodinnému příslušníkovi občana Unie, který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu, z důvodu, že občan Unie nesplňuje požadavky stanovené v tomto článku, aniž bylo konkrétně a individuálně posouzeno, zda mezi tímto občanem Unie a státním příslušníkem třetí země existuje takový vztah závislosti, v důsledku kterého – z jakéhokoli důvodu a s ohledem na konkrétní okolnosti – by se v případě odepření práva pobytu státnímu příslušníkovi třetí země nemohl občan Unie odloučit od svého rodinného příslušníka, na němž je závislý, a musel by opustit území Unie?“

41 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 16. dubna 2020 byly věci C-451/19 a C-532/19 spojeny pro další průběh řízení.

K předběžným otázkám

Ke druhé otázce v každé z věcí C-451/19 a C-532/19

42 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu v každé z věcí C-451/19 a C-532/19, kterou je třeba zkoumat na prvním místě, je, zda článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát zamítl žádost o sloučení rodiny podanou ve prospěch státního příslušníka třetí země, rodinného příslušníka občana Unie, který má státní příslušnost tohoto členského státu a nikdy nevyužil práva volného pohybu, pouze z toho důvodu, že tento občan Unie nemá pro sebe a tohoto rodinného příslušníka dostatečné prostředky, aby se nestali zátěží pro vnitrostátní systém sociální pomoci, aniž bylo zkoumáno, zda mezi uvedeným občanem Unie a uvedeným rodinným příslušníkem existuje vztah závislosti takové povahy, že v případě odmítnutí udělení odvozeného práva pobytu posledně uvedenému by uvedený občan Unie byl nucen opustit území Unie jako celek, a byl by tak zbaven možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jeho statusu občana Unie.

43 Zaprvé je třeba zdůraznit, že se unijní právo v zásadě nevztahuje na žádost o sloučení rodiny státního příslušníka třetí země s jeho rodinným příslušníkem, který je státním příslušníkem členského státu a nikdy nevyužil práva volného pohybu, a tedy v zásadě nebrání právní úpravě členského státu, podle které takové sloučení rodiny podléhá takové podmínce dostatečných prostředků, jaká je popsána v předchozím bodě [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 33].

44 Zadruhé je však třeba uvést, že systematické uložení takové podmínky bez jakékoli výjimky může porušit odvozené právo pobytu, které musí být ve velmi specifických situacích přiznáno na základě článku 20 SFEU státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 34].

45 Existují totiž velmi specifické situace, v nichž navzdory tomu, že se neuplatní sekundární právo týkající se práva pobytu státních příslušníků třetích zemí a dotyčný občan Unie nevyužil svobody pohybu, musí být nicméně státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem tohoto občana, přiznáno právo pobytu, neboť jinak by byl popřen užitečný účinek občanství Unie, kdyby v důsledku odepření takového práva byl tento občan ve skutečnosti nucen opustit území Unie jako celek, a byl tak zbaven možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jeho statusu občana Unie [rozsudky ze dne 8. března 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, body 42 až 44, a ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 39].

46 Odmítnutí přiznat státnímu příslušníkovi třetí země právo pobytu však může zpochybnit užitečný účinek občanství Unie pouze, pokud mezi tímto státním příslušníkem třetí země a občanem Unie, který je jeho rodinným příslušníkem, existuje takový vztah závislosti, že by posledně uvedený byl nucen doprovázet dotčeného příslušníka třetí země a opustit území Unie jako celek [rozsudky ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 52, jakož i ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 40].

47 Z toho plyne, že státní příslušník třetí země se může přiznání odvozeného práva pobytu na základě článku 20 SFEU domáhat pouze tehdy, jsou-li v případě nepřiznání takového práva pobytu tento státní příslušník i občan Unie, který je jeho rodinným příslušníkem, nuceni opustit území Unie. Takové odvozené právo pobytu lze tedy přiznat pouze, pokud státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, nesplňuje podmínky stanovené k tomu, aby na základě jiných ustanovení, a zejména na základě vnitrostátní právní úpravy použitelné na sloučení rodiny získal právo pobytu v členském státě, jehož je uvedený občan státním příslušníkem [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 41].

48 Nicméně poté, co bylo konstatováno, že na základě vnitrostátního práva nebo sekundárního unijního práva nemůže být přiznáno státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, žádné právo pobytu, má skutečnost, že mezi tímto státním příslušníkem a tímto občanem Unie existuje takový vztah závislosti, že by byl uvedený občan Unie nucen opustit území Unie jako celek v případě, že by jeho rodinný příslušník, který je státním příslušníkem třetí země, musel opustit uvedené území, za následek, že článek 20 SFEU v zásadě ukládá dotyčnému členskému státu povinnost přiznat posledně uvedenému odvozené právo pobytu [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 42].

49 Zatřetí, ačkoli je pravda, že Soudní dvůr již uznal, že odvozené právo pobytu plynoucí z článku 20 SFEU není absolutní a že členské státy mohou za určitých zvláštních okolností odmítnout jej přiznat, nic to nemění na to, že rovněž uvedl, že článek 20 SFEU neumožňuje členským státům zavést výjimku z odvozeného práva pobytu stanoveného v tomto článku, která souvisí s požadavkem, podle něhož musí mít dotyčný občan Unie dostatečné prostředky. Kdyby totiž státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, nebylo přiznáno odvozené právo pobytu na území členského státu, jehož státní příslušnost má tento občan, pouze z důvodu, že uvedený občan nemá dostatečné prostředky, ačkoli mezi uvedeným občanem a tímto státním příslušníkem třetí země existuje takový vztah závislosti, jaký je popsaný v bodě 46 tohoto rozsudku, bylo by tím ohroženo skutečné využívání podstatné části práv plynoucích ze statusu občana Unie, což by bylo nepřiměřené vzhledem k cíli sledovanému takovou podmínkou prostředků, a sice cíli spočívajícímu v ochraně veřejných financí dotyčného členského státu [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, body 44 a 46 až 48].

50 Z toho plyne, že existuje-li mezi občanem Unie a státním příslušníkem třetí země, který je jeho rodinným příslušníkem, vztah závislosti ve smyslu bodu 46 tohoto rozsudku, článek 20 SFEU brání tomu, aby členský stát stanovil výjimku z odvozeného práva pobytu, které tento článek přiznává tomuto státnímu příslušníkovi třetí země, pouze z důvodu, že uvedený občan Unie nemá dostatečné prostředky [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 49].

51 Povinnost občana Unie mít pro sebe a svého rodinného příslušníka, který je státním příslušníkem třetí země, dostatečné prostředky, může tedy ohrozit užitečný účinek článku 20 SFEU, pokud vede k tomu, že uvedený státní příslušník musí opustit území Unie jako celek, a k tomu, že z důvodu existence vztahu závislosti mezi tímto státním příslušníkem a občanem Unie je posledně uvedený fakticky nucen jej doprovázet, a tudíž rovněž opustit území Unie [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 50].

52 Konečně je nutno s ohledem na skutkový stav v původním řízení ve věci C-532/19 připomenout, že článek 20 SFEU nemá dopad na možnost členských států dovolávat se výjimky z odvozeného práva pobytu vyplývajícího z tohoto článku, související s ochranou veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti [rozsudky ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 81, a ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 44].

53 Odepření práva pobytu založené na tomto důvodu však nemůže být založeno pouze na tom, že dotyčná osoba má záznam v rejstříku trestů. Vyplynout případně může jen z konkrétního posouzení všech okolností relevantních pro daný případ, z hlediska zásady proporcionality, základních práv, jejichž dodržování zajišťuje Soudní dvůr, a případně nejvlastnějšího zájmu dítěte dotyčného státního příslušníka třetí země [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 85, jakož i ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 93]. Příslušný vnitrostátní orgán tak může zohlednit zejména závažnost spáchaných protiprávních jednání a stupeň přísnosti těchto odsouzení, jakož i dobu mezi dnem jejich vyhlášení a dnem, kdy tento orgán rozhoduje. Jestliže vztah závislosti mezi tímto státním příslušníkem třetí země a nezletilým občanem Unie vyplývá ze skutečnosti, že prvně uvedený je rodičem nezletilého občana Unie, je třeba zohlednit rovněž věk tohoto dítěte a jeho zdravotní stav, jakož i jeho rodinné a ekonomické poměry (rozsudky ze dne 13. září 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, bod 42, a ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 86).

54 S ohledem na předcházející úvahy je třeba na druhou otázku v každé z věcí C-451/19 a C-532/19 odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát zamítl žádost o sloučení rodiny podanou ve prospěch státního příslušníka třetí země, rodinného příslušníka občana Unie, který má státní příslušnost tohoto členského státu a nikdy nevyužil práva volného pohybu, pouze z toho důvodu, že tento občan Unie nemá pro sebe a tohoto rodinného příslušníka dostatečné prostředky, aby se nestali zátěží pro vnitrostátní systém sociální pomoci, aniž bylo zkoumáno, zda mezi uvedeným občanem Unie a uvedeným rodinným příslušníkem existuje vztah závislosti takové povahy, že v případě odmítnutí udělení odvozeného práva pobytu posledně uvedenému by uvedený občan Unie byl nucen opustit území Unie jako celek, a byl by tak zbaven možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jeho statusu občana Unie.

K první otázce ve věci C-532/19

55 Podstatou první otázky předkládajícího soudu ve věci C-532/19 je, zda článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že vztah závislosti, který může odůvodňovat přiznání odvozeného práva pobytu na základě tohoto článku, existuje pouze z toho důvodu, že státní příslušník členského státu, který je plnoletý a nikdy nevyužil práva volného pohybu, a jeho manžel či manželka, kteří jsou plnoletí a jsou státními příslušníky třetí země, jsou povinni žít společně na základě povinností plynoucích z manželství podle práva členského státu, jehož je občan Unie státním příslušníkem a v němž bylo toto manželství uzavřeno.

56 Zaprvé je třeba připomenout, že na rozdíl od nezletilých osob, tím spíše pokud jde o děti nízkého věku, jsou dospělé osoby v zásadě schopny žít nezávisle na svých rodinných příslušnících. Z toho vyplývá, že uznání vztahu závislosti, který může zakládat odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU, mezi dvěma dospělými členy téže rodiny je možné pouze ve výjimečných případech, kdy s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem nemůže být dotyčná osoba žádným způsobem odloučena od rodinného příslušníka, na kterém je závislá [rozsudky ze dne

8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 65, jakož i ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 56].

57 Z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že pouhá skutečnost, že pro státního příslušníka členského státu může být žádoucí z důvodů hospodářských nebo pro zachování rodinné jednoty na území Unie, aby s ním mohli jeho rodinní příslušníci, kteří nemají státní příslušnost členského státu, pobývat na území Unie, nestačí sama o sobě k dovození závěru, že by občan Unie byl nucen opustit území Unie, kdyby takové právo nebylo přiznáno [rozsudky ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další, C-256/11, EU:C:2011:734, bod 68, jakož i ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 57].

58 Existence rodinného vztahu, ať už biologické či právní povahy, mezi občanem Unie a jeho rodinným příslušníkem, který je státním příslušníkem třetí země, tedy nemůže postačovat k odůvodnění toho, aby na základě článku 20 SFEU bylo přiznáno uvedenému rodinnému příslušníkovi odvozené právo pobytu na území členského státu, jehož státní příslušnost má občan Unie [rozsudky ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 75, jakož i ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 58].

59 Soudní dvůr také konstatoval, že zásada mezinárodního práva, jež byla potvrzena v článku 3 Protokolu č. 4 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla podepsána v Římě dne 4. listopadu 1950, a o níž nelze mít za to, že by ji právo Unie ve vztazích mezi členskými státy nerespektovalo, brání tomu, aby členský stát z jakéhokoli důvodu odepřel vlastním státním příslušníkům právo vstupu na své území nebo pobytu v něm (rozsudek ze dne 4. prosince 1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, bod 22). Vzhledem k tomu, že státním příslušníkům členského státu je tak přiznáno bezpodmínečné právo pobytu na území tohoto členského státu, členský stát nemůže jednomu ze svých státních příslušníků legálně nařídit, aby opustil jeho území, a splnil tak zejména povinnosti plynoucí z jeho manželství, aniž poruší takovou zásadu mezinárodního práva [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 60].

60 I když pravidla členského státu týkající se manželství ukládají státnímu příslušníkovi tohoto členského státu a jeho manželovi či manželce povinnost žít společně, jak tvrdí předkládající soud ohledně španělského práva, taková povinnost by však nikdy nemohla právně přinutit tohoto státního příslušníka opustit území Unie, i kdyby jeho manželovi či manželce, kteří jsou státními příslušníky třetí země, nebylo uděleno povolení k pobytu na území uvedeného členského státu. S ohledem na výše uvedené taková zákonná povinnost manželů žít společně nepostačuje sama o sobě k prokázání toho, že mezi nimi existuje vztah závislosti takové povahy, že by tento občan Unie byl v případě vrácení jeho manžela či manželky mimo území Unie nucen jej doprovázet, a tudíž rovněž opustit území Unie [rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 61].

61 Z předkládacího rozhodnutí každopádně vyplývá, že povinnost manželů žít společně, která vyplývá ze španělského práva, není vymahatelná soudní cestou.

62 Zadruhé je však třeba uvést, že z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-532/19 rovněž vyplývá, že občan Unie a jeho manžel, který je státním příslušníkem třetí země, jsou rodiči nezletilého španělského státního příslušníka, který nikdy nevyužil práva volného pohybu v rámci Unie.

63 Podle ustálené judikatury Soudního dvora přitom platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen, přičemž ze všech poznatků předložených tímto soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, případně vytěží ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu v původním řízení třeba vyložit (rozsudek ze dne 22. dubna 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, body 49 a 50, jakož i citovaná judikatura).

64 Je tedy třeba ještě přezkoumat, zda článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že vztah závislosti, který může odůvodnit přiznání odvozeného práva pobytu státnímu příslušníkovi třetí země, může existovat, pokud tento státní příslušník a jeho manžel či manželka, kteří jsou státními příslušníky členského státu a nikdy nevyužili práva volného pohybu, jsou rodiči nezletilé osoby, která je státním příslušníkem téhož členského státu, a ani ona nevyužila práva volného pohybu.

65 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že při zjišťování, zda by bylo dítě, které je občanem Unie, v důsledku odepření odvozeného práva pobytu jeho rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, zbaveno možnosti skutečně využívat podstatné části práv, která mu plynou z jeho statusu, jelikož by bylo fakticky nuceno doprovázet svého rodiče, a tedy opustit území Unie jako celek, je relevantní otázka výkonu rodičovské péče o dítě i otázka, zda se o dítě z právního, finančního nebo citového hlediska stará rodič, který je státním příslušníkem třetí země [rozsudky ze dne 10. května 2017, Chavez-Vilchez a další, C-133/15, EU:C:2017:354, bod 68, jakož i ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 70].

66 Konkrétně je při posuzování rizika, že dotčené dítě, které je občanem Unie, bude nuceno opustit území Unie, pokud by jeho rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, bylo v dotčeném členském státě odepřeno odvozené právo pobytu, třeba určit, zda tento rodič má dítě skutečně ve své péči a zda mezi nimi existuje vztah skutečné závislosti. Příslušné orgány musí v rámci tohoto posouzení vzít v potaz právo na respektování rodinného života, které je zakotveno v článku 7 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), přičemž tento článek je třeba vykládat ve spojení s povinností zohlednit nejvlastnější zájem dítěte uznaný v čl. 24 odst. 2 Listiny, s nímž splývá právo tohoto dítěte udržovat pravidelné osobní vztahy a přímý styk s oběma rodiči, které je zakotveno v čl. 24 odst. 3 Listiny [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 1. července 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, bod 64, a ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 71, jakož i citovaná judikatura].

67 Okolnost, že druhý rodič, pokud jde o občana Unie, je opravdu schopen a připraven sám vykonávat každodenní a skutečnou péči o dítě, je relevantní, ovšem sama o sobě nepostačuje k tomu, aby bylo možno konstatovat, že mezi rodičem, který je státním příslušníkem třetí země, a dítětem neexistuje takový vztah závislosti, že pokud by bylo tomuto státnímu příslušníkovi třetí země odepřeno právo pobytu, bylo by dítě nuceno opustit území Unie. Takový závěr totiž musí být v nejvlastnějším zájmu dotčeného dítěte učiněn při zohlednění všech okolností daného případu, zejména věku dítěte, jeho fyzického a emočního vývoje, míry jeho citové vazby jak na rodiče, který je občanem Unie, tak na rodiče, který je státním příslušníkem třetí země, jakož i rizika, že by odloučení od posledně uvedeného rodiče ohrozilo psychickou rovnováhu dítěte [rozsudky ze dne 10. května 2017, Chavez-Vilchez a další, C-133/15, EU:C:2017:354, bod 72, jakož i ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 72].

68 Skutečnost, že rodič, státní příslušník třetí země, žije společně s nezletilým dítětem, občanem Unie, je jednou z relevantních skutečností, ke kterým je třeba přihlédnout při určování existence vztahu závislosti mezi nimi, nepředstavuje však její nutnou podmínku [rozsudek ze dne 8. května 2018, K. A. a další (Sloučení rodiny v Belgii), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 73, jakož i citovaná judikatura].

69 Kromě toho, zejména s ohledem na to, co bylo uvedeno v bodech 65 až 67 tohoto rozsudku, pokud nezletilý občan Unie trvale žije společně s oběma svými rodiči, a tudíž péči o toto dítě, jakož i právní, citovou a finanční péči o dítě každodenně sdílí oba tito rodiče, lze předpokládat, přičemž se jedná o vyvratitelnou domněnku, že existuje vztah závislosti mezi tímto nezletilým občanem Unie a jeho rodičem, který je státním příslušníkem třetí země, nezávisle na skutečnosti, že jak bylo zdůrazněno v bodě 59 tohoto rozsudku, druhý rodič tohoto dítěte má jakožto státní příslušník členského státu na území, na němž je tato rodina usazena, bezpodmínečné právo pobývat na území tohoto členského státu.

70 Ze všech výše uvedených úvah vyplývá, že na první otázku ve věci C-532/19 je třeba odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že jednak vztah závislosti, který může odůvodňovat přiznání odvozeného práva pobytu na základě tohoto článku, neexistuje pouze z toho důvodu, že státní příslušník členského státu, který je plnoletý a nikdy nevyužil práva volného pohybu, a jeho manžel či manželka, kteří jsou plnoletí a jsou státními příslušníky třetí země, jsou povinni žít společně na základě povinností plynoucích z manželství podle práva členského státu, jehož je občan Unie státním příslušníkem a v němž bylo manželství uzavřeno, a jednak je-li občan Unie nezletilý, posouzení existence vztahu závislosti, který by mohl odůvodnit přiznání odvozeného práva pobytu na základě uvedeného článku rodiči tohoto dítěte, státnímu příslušníku třetí země, musí být založeno na tom, že se v nejvlastnějším zájmu dítěte zohlední všechny okolnosti daného případu. Pokud tento rodič trvale žije společně s druhým rodičem, občanem Unie, této nezletilé osoby, takový vztah závislosti se předpokládá, přičemž se jedná o vyvratitelnou domněnku.

K první otázce ve věci C-451/19

71 Podstatou první otázky předkládajícího soudu ve věci C-451/19 je, zda článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že vztah závislosti, který může odůvodnit přiznání odvozeného práva pobytu na základě tohoto článku ve prospěch nezletilého dítěte, které je státním příslušníkem třetí země, manžela či manželky, kteří jsou sami státními příslušníky třetí země, občana Unie, který nikdy nevyužil práva volného pohybu, existuje, pokud tento občan Unie a jeho manžel či manželka jsou povinni žít společně na základě povinností plynoucích z manželství podle práva členského státu, jehož je uvedený občan Unie státním příslušníkem a v němž bylo toto manželství uzavřeno.

72 Úvodem je třeba upřesnit, že i když se od přijetí předkládacího rozhodnutí XU stal plnoletým, případné právo XU na udělení povolení k pobytu na základě článku 20 SFEU, každopádně na období, v průběhu něhož byl ještě nezletilý, by mohlo mít takové důsledky překračující toto přiznání samotné, jako je odškodnění z důvodu ztráty dávek sociálního zabezpečení, případně právo získat jiné povolení k pobytu na základě oprávněného pobytu na španělském území (obdobně viz rozsudek ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 30). Skutečnost, že XU je napříště plnoletý, tudíž nemůže být pro účely odpovědi na první otázku ve věci C-451/19 relevantní.

73 Po tomto upřesnění je nutno zaprvé uvést, že vzhledem k tomu, že – jak bylo připomenuto v bodě 47 tohoto rozsudku – má odvozené právo pobytu, které může být státnímu příslušníkovi třetí země přiznáno na základě článku 20 SFEU, podpůrnou působnost, přísluší předkládajícímu soudu, aby přezkoumal, zda XU nemůže mít právo pobytu na španělském území na základě jiného ustanovení unijního práva.

74 Za účelem poskytnutí užitečné odpovědi tomuto soudu je třeba nejprve uvést, že jak vyplývá ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, XU je dítětem státní příslušnice třetí země, která má povolení k pobytu na španělském území a ke dni, kdy byla žádost o povolení k pobytu ve prospěch XU zamítnuta, byl XU nezletilou osobou.

75 S ohledem na tyto skutečnosti je na předkládajícím soudu, aby přezkoumal, zda XU k tomuto dni nemohl mít právo pobytu na španělském území na základě čl. 4 odst. 1 písm. c) směrnice 2003/86.

76 Dále je nutno zdůraznit, že na rozdíl od toho, co uvádí španělská vláda před Soudním dvorem, pouhá okolnost, že matka XU uzavřela manželství se španělským státním příslušníkem a porodila dítě španělské státní příslušnosti, nemůže vyloučit, že XU mohlo být na základě směrnice 2003/86 přiznáno právo pobytu.

77 Jak totiž uvedl generální advokát v bodech 100 až 108 svého stanoviska, i když je pravda, že čl. 3 odst. 3 této směrnice stanoví, že se tato směrnice nevztahuje na rodinné příslušníky občana Unie, nic to nemění na tom, že s ohledem na cíl sledovaný uvedenou směrnicí, kterým je usnadnit sloučení rodiny, a na ochranu, kterou má poskytnout státním příslušníkům třetích zemí, zejména nezletilým osobám, použití téže směrnice ve prospěch nezletilé osoby, která je státním příslušníkem třetí země, nemůže být vyloučeno pouze v důsledku skutečnosti, že jeho rodič, státní příslušník třetí země, je rovněž rodičem občana Unie, který se narodil ze svazku se státním příslušníkem členského státu (obdobně viz rozsudek ze dne 6. prosince 2012, O a další, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 69).

78 Konečně je třeba upřesnit, že i když – jak je tomu podle všeho v projednávané věci – nebyla v dotčeném členském státě podána žádná žádost o sloučení rodiny na základě směrnice 2003/86, orgány tohoto členského státu, jakmile je jim předložena žádost směřující k tomu, aby státní příslušník třetí země získal odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU, mohou nadále udělit tomuto státnímu příslušníkovi povolení k pobytu na základě této směrnice, jeví-li se, že uvedený státní příslušník splňuje podmínky pro přiznání práva na sloučení rodiny zakotveného v uvedené směrnici.

79 Zadruhé v případě, že by XU neměl žádné povolení k pobytu na základě ustanovení sekundárního práva Unie nebo vnitrostátního práva, je třeba zkoumat, zda článek 20 SFEU umožňuje přiznání odvozeného práva pobytu ve prospěch tohoto státního příslušníka třetí země.

80 V tomto ohledu je třeba uvést, jak bylo stanoveno v bodě 70 tohoto rozsudku, že pouhá okolnost, že podle španělského práva jsou matka XU a její manžel povinni žít společně, nemůže představovat vztah závislosti mezi nimi ve smyslu článku 20 SFEU. Taková okolnost tedy nemůže odůvodnit ani to, aby XU získal právo pobytu na základě tohoto článku.

81 Matka XU je však rovněž matkou nezletilého občana Unie, který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu. Za těchto podmínek je třeba na základě článku 20 SFEU dále ještě zkoumat, zda by nucený odchod XU ke dni, kdy byla žádost o udělení povolení k pobytu XU zamítnuta, mohl fakticky uložit jeho matce opustit území Unie jako celek, a to z důvodu vztahu závislosti, který

mezi nimi existoval, a v případě kladné odpovědi, zda by odchod matky XU fakticky donutil rovněž její nezletilé dítě, občana Unie, opustit území Unie jako celek vzhledem k vztahu závislosti existujícímu mezi tímto občanem Unie a jeho matkou.

82 Z tohoto hlediska je nutno zaprvé uvést, že ke dni, kdy byla žádost o udělení povolení k pobytu XU zamítnuta, není nemožné, že by nucený odchod XU ze španělského území fakticky donutil jeho matku opustit území Unie jako celek. K tomuto dni byl totiž XU ještě nezletilý a jeho matka jej měla ve výlučné péči, takže nelze vyloučit, že k uvedenému dni existoval vztah závislosti mezi těmito dvěma státními příslušníky třetích zemí.

83 V tomto ohledu, pokud je jako v projednávané věci třeba výjimečně zkoumat, zda existuje vztah závislosti mezi státními příslušníky třetích zemí pro účely použití článku 20 SFEU, musí být takové posouzení provedeno tak, že se *mutatis mutandis* přihlédne ke kritériím uvedeným v bodech 65 až 69 tohoto rozsudku, přičemž se nicméně rozumí, že v případě, kdy je to nezletilé dítě, které je státním příslušníkem třetí země, jemuž bylo odepřeno povolení k pobytu na území členského státu a hrozí mu tudíž, se bude legálně donuceno opustit území Unie jako celek, je třeba přezkoumat, zda jeho rodič, který s ním pobývá v tomto členském státě, bude fakticky donucen jej doprovázet. Obdobně tomu, co bylo uvedeno v bodě 67 tohoto rozsudku, okolnost, že jeho druhý rodič se může o tuto nezletilou osobu skutečně starat z právního, finančního a citového hlediska, a to i v zemi jeho původu, představuje v tomto ohledu relevantní skutečnost, i když jako taková nepostačuje k závěru, že rodič pobývající na území uvedeného členského státu by nebyl fakticky nucen opustit území Unie.

84 Zadruhé, kdyby byla matka XU fakticky nucena opustit území Unie jako celek, aby doprovázela XU, mohl by takový odchod donutit rovněž její nezletilé dítě, které je občanem Unie, opustit toto území. Tak by tomu bylo v případě, kdyby byl na základě kritérií připomenutých v bodech 65 až 69 tohoto rozsudku zjištěn vztah závislosti mezi tímto občanem a jeho matkou.

85 Ke dni, kdy byla zamítnuta žádost o udělení povolení k pobytu XU, tudíž nucený odchod XU ze španělského území mohl v praxi přinutit nejen jeho matku, státní příslušnici třetí země, ale rovněž její další dítě, které je občanem Unie, k opuštění území Unie jako celku. Je však na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda tato situace nastala. Pokud tato situace nastala, mělo být za účelem zabránění tomu, aby tento občan Unie byl v důsledku svého odchodu zbaven možnosti využívat podstatné části práv plynoucích z jeho statusu, jeho nevlastnímu bratrovi XU přiznáno odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU.

86 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první otázku ve věci C-451/19 odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že vztah závislosti, který může odůvodnit přiznání odvozeného práva pobytu na základě tohoto článku ve prospěch nezletilého dítěte, které je státním příslušníkem třetí země, manžela či manželky, kteří jsou sami státními příslušníky třetí země, občana Unie, který nikdy nevyužil práva volného pohybu, existuje, pokud se ze svazku mezi tímto občanem Unie a jeho manželem nebo manželkou narodilo dítě, které je občanem Unie a nikdy nevyužilo práva volného pohybu, a pokud by posledně uvedené dítě bylo donuceno opustit území Unie jako celek, pokud by nezletilé dítě, které je státním příslušníkem třetí země, bylo nuceno opustit území dotyčného členského státu.

K nákladům řízení

87 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

1) **Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát zamítl žádost o sloučení rodiny podanou ve prospěch státního příslušníka třetí země, rodinného příslušníka občana Unie, který má státní příslušnost tohoto členského státu a nikdy nevyužil práva volného pohybu, pouze z toho důvodu, že tento občan Unie nemá pro sebe a tohoto rodinného příslušníka dostatečné prostředky, aby se nestali zátěží pro vnitrostátní systém sociální pomoci, aniž bylo zkoumáno, zda mezi uvedeným občanem Unie a uvedeným rodinným příslušníkem existuje vztah závislosti takové povahy, že v případě odmítnutí udělení odvozeného práva pobytu posledně uvedenému by uvedený občan Unie byl nucen opustit území Evropské unie jako celek, a byl by tak zbaven možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jeho statusu občana Unie.**

2) **Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že jednak vztah závislosti, který může odůvodňovat přiznání odvozeného práva pobytu na základě tohoto článku, neexistuje pouze z toho důvodu, že státní příslušník členského státu, který je plnoletý a nikdy nevyužil práva volného pohybu, a jeho manžel či manželka, kteří jsou plnoletí a jsou státními příslušníky třetí země, jsou povinni žít společně na základě povinností plynoucích z manželství podle práva členského státu, jehož je občan Unie státním příslušníkem a v němž bylo manželství uzavřeno a jednak je-li občan Unie nezletilý, posouzení existence vztahu závislosti, který by mohl odůvodnit přiznání odvozeného práva pobytu na základě uvedeného článku rodiči tohoto dítěte, státnímu příslušníku třetí země, musí být založeno na tom, že se v nejvlastnějším zájmu dítěte zohlední všechny okolnosti daného případu. Pokud tento rodič trvale žije společně s druhým rodičem, občanem Unie, této nezletilé osoby, takový vztah závislosti se předpokládá, přičemž se jedná o vyvratitelnou domněnku.**

3) **Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že vztah závislosti, který může odůvodnit přiznání odvozeného práva pobytu na základě tohoto článku ve prospěch nezletilého dítěte, které je státním příslušníkem třetí země, manžela či manželky, kteří jsou sami státními příslušníky třetí země, občana Unie, který nikdy nevyužil práva volného pohybu, existuje, pokud se ze svazku mezi tímto občanem Unie a jeho manželem nebo manželkou narodilo dítě, které je občanem Unie a nikdy nevyužilo práva volného pohybu, a pokud by posledně uvedené dítě bylo donuceno opustit území Unie jako celek, pokud by nezletilé dítě, které je státním příslušníkem třetí země, bylo nuceno opustit území dotyčného členského státu.**

Podpisy.